

GHID

CLASELE IX-XII

ACTIVITĂȚI REMEDIALE ȘI DE TUTORAT

UNITATEA DE MANAGEMENT AL PROIECTELOR CU FINANȚARE EXTERNĂ

BUCUREȘTI 2020

ROMÂNIA

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

UNITATEA DE MANAGEMENT AL PROIECTELOR CU FINANȚARE EXTERNĂ

Proiectul privind Învățământul Secundar/Romania Secondary Education Project – ROSE

ACTIVITĂȚI REMEDIALE ȘI DE TUTORAT

- GHID pentru LICEE -

Autori:

Carmen Maria Chișiu (coordonator)
Mariana Norel - Limba și literatura română
Mihaela Neagu - Matematică
Alina Bratu - Istorie
Cristina Petre Ghiță - Geografie
Valer Cerbu - Biologie
Lucica Ababei - Chimie
Klaus Nicolae Micescu - Fizică
Alina Bărăian – Filosofie, Logică
Monica Păduraru – Psihologie, Economie
Alin Tomoescu - Informatică

București, 2020

Prezenta lucrare a fost elaborată în cadrul Proiectului privind Învățământul Secundar /
Romania Secondary Education Project – ROSE

Finanțat de Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
prin Acordul de împrumut nr. 8481-RO

Sub coordonarea: Liliana Preoteasa, director UMPFE

Activități remediale și de tutorat. Ghid pentru licee

Carmen Maria Chișiu (coord.), Mariana Norel, Mihaela Neagu, Alina Bratu, Cristina Petre Ghiță,
Valer Cerbu, Lucica Ababei, Klaus Nicolae Micescu, Alina Bărăian, Monica Păduraru, Alin Tomoescu

București

ISBN 978-973-0-31955-2

Supervizare metodologică și integrare,

Gabriela Noveanu, Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație

București, 2020

Editare / Tehnoredactare / Coperta:

S.C. Advans Print & Promo S.R.L.

© 2020 Ministerul Educației și Cercetării, Unitatea de Management al Proiectelor cu Finanțare
Externă. Toate drepturile rezervate

EXEMPLE DE BUNE PRACTICI PENTRU ACTIVITĂȚI REMEDIALE ȘI DE TUTORAT

IV.1. Exemple de bune practici pentru activități remediale și de tutorat, la disciplina *Limba și literatura română*

Pregătirea elevilor pentru dezvoltarea competențelor de comunicare indispensabile pentru orice tip de activitate profesională, implicit și pentru examenele naționale, a constituit și constituie o adevărată provocare pentru profesor. Cu atât mai mult, dacă în clasă are și elevi care solicită o atenție specială, pentru rezolvarea completă a problemei menționate anterior.

„Studiul limbii și al literaturii române are, de asemenea, o contribuție esențială la formarea unei personalități autonome a elevilor, capabile de discernământ și de spirit critic, apte să-și argumenteze propriile opțiuni, dotate cu sensibilitate estetică, având conștiința propriei identități culturale și manifestând interes pentru varietatea formelor de expresie artistică.”¹

În ceea ce privește examenul de bacalaureat care este, înainte de toate, un examen de certificare, și nu de ierarhizare, profesorul de limba și literatura română caută să găsească soluțiile cele mai potrivite pentru a asigura reușita tuturor elevilor, atât la proba orală, cât și la proba scrisă, ținând cont de competențele lor de comunicare orală și scrisă dobândite, de capacitatea formată de a-și exprima punctul de vedere etc., care pot fi, deopotrivă, consecințe ale activității desfășurate de elevi pe parcursul anilor de școală, precum și rezultate ale activității didactice ale profesorului/profesorilor.

Exercițiu reflexiv:

Pregătirea pentru examenul de bacalaureat începe, de fapt, încă de la intrarea elevului în sistemul de învățământ obligatoriu. Anii de liceu sunt hotărâtori pentru modul în care proaspătul absolvent va face față cerințelor probelor de examen.

Reflectați asupra modului în care putem asigura, noi, profesorii, buna pregătire a fiecărui elev.

Un posibil răspuns ar fi: **identificând** problemele generale și cele specifice cu care ne confruntăm, **descoperind** cauzele generatoare ale acestor probleme și **stabilind** modalități variate de intervenție.

Prezentăm, în cele ce urmează, aspectele care vizează limba și literatura română, propunând modalități variate de intervenție a tutorelui, pentru soluționarea problemelor specifice ivite.

A. Problema generală: Analfabetismul funcțional

Problema specifică: Dificultăți în lectura conștientă

Cauze:

- lipsa exercițiului de lectură conștientă la elevi, probleme de literație neabordate în sala de clasă în perioadele de predare;
- nealocarea timpului necesar verificării lecturii conștiente a elevilor;
- supra-explicarea sarcinilor de lucru, fără a se verifica înțelegerea lor de către elevi și fără modificarea sarcinilor de lucru care să stimuleze elevul în efortul de înțelegere (predarea de tip expunere față de predarea bazată pe întrebări și investigație).

¹ Programa școlară LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ, clasa a IX-a, ciclul inferior al liceului, Aprobata prin ordin al ministrului Nr. 5099/09.09.2009, p. 2.

Modalități de intervenție a tutorelui:

- activități de învățare adecvate de literație, pentru dezvoltarea lecturii conștiente a elevilor, atât pentru parcurgerea textelor (literare și nonliterare), cât și pentru înțelegerea sarcinilor de lucru curente.

Lectura/citirea textelor la un nivel de performanță mediu este corectă, coerentă, conștientă și expresivă. Chiar dacă aceste calități sunt vizate să fie formate în primele clase ale învățământului obligatoriu, considerându-se obiective atinse la finalul învățământului primar, realitatea ne dezvăluie faptul că întâlnim mulți elevi care întâmpină dificultăți în ceea ce privește lectura textelor chiar la liceu. Iar acesta este unul din motivele de eșec la examenele naționale cu miză înaltă.

Lectura/citirea cu voce tare este verificată inclusiv la proba orală de limba și literatura română, prin urmare, în clasele liceale, necesită atenția cuvenită, alocând în demersul didactic posibilitatea desfășurării unor activități de învățare menite să dezvolte la elevi calitățile lecturii/citirii cu voce tare.

O activitate agreată de elevi ar fi audiția unor texte poetice recitate de actori cunoscuți sau vizionarea unor filme/secvențe de filme realizate pe baza unor texte literare. Chiar dacă pare simplă, la primă vedere, și această activitate trebuie pregătită și introdusă cu grijă în lecție.

De exemplu, în clasa a X-a, se poate folosi audiția pentru studierea poeziei *Glossă*, de Mihai Eminescu, valorificând recitarea de excepție a lui Ion Caramitru².

Competențele specifice vizate, conform programei școlare în vigoare, sunt:

- 1.2. Receptarea adecvată a sensului/sensurilor unui mesaj transmis prin diferite tipuri de texte orale sau scrise
- 2.3. Identificarea și analiza elementelor de compoziție și de limbaj în textul poetic
- 2.4. Folosirea unor modalități diverse de înțelegere și de interpretare a textelor literare studiate
- 3.3. Elaborarea unei argumentări orale sau scrise pe baza textelor studiate

Într-o proiectare a lecției, în trei etape (după modelul gândirii critice), momentul audiției ar putea fi introdus în etapa a doua – realizarea sensului.

În prima etapă – **evocarea** – se pot crea conexiuni cu texte poetice eminesciene, deja studiate, care au ca temă timpul. Se poate folosi ca metodă discuția facilitată, pentru a le cere elevilor cât mai multe titluri de texte poetice care au ca temă timpul, apoi se poate realiza, pe tablă, un organizator grafic (în centru trecând tema, iar de jur împrejur scriindu-se titluri de poezii).

În etapa a doua – **realizarea sensului** – se poate folosi un demers inductiv:

- audierea/vizionarea recitării poeziei *Glossă*, de Mihai Eminescu;
- schimb de impresii despre textul audiat: ce le-a plăcut, ce nu le-a plăcut elevilor, motivând răspunsul dat;
- a doua audiere/vizionare, urmărind textul tipărit, cu evidențierea/sublinierea cuvintelor care au fost accentuate/intonate în mod deosebit;
- citirea în lanț, cu voce tare a poeziei, păstrându-se expresivitatea recitării-model oferite de Ion Caramitru – vor fi implicați mai ales elevii care au fost descoperiți că au încă dificultăți în ceea ce privește citirea expresivă;
- activitate pe grupe omogene (de câte 3-4 elevi):

- **elevi cu rezultate foarte bune** la limba și literatura română – stabilirea sensurilor multiple transmise de textul poetic, evidențierea figurilor de stil;
- **elevi cu rezultate medii** la limba și literatura română – identificarea instanțelor comunicării în textul poetic, descoperirea relațiilor de opoziție și de simetrie dintre cine și cine?;

•**elevi care necesită sprijin**, prin activități remediale – recitarea textului poeziei, pentru a identifica elementele de prozodie: măsură, ritm, rimă;

- prezentarea, în fața clasei, a rezultatelor activităților desfășurate pe grupe omogene, în vederea integrării aspectelor abordate și a fixării cunoștințelor, sub coordonarea atentă a profesorului-facilitator al învățării;

În etapa a treia – **reflecția** – se reaudiază poezia, elevii având sarcina de a descoperi rolul pe care îl au gestica și mimica actorului în transmiterea mesajului poeziei, bazându-se pe concluziile etapei realizării sensului (a se vedea subcapitolul Proiectarea activității pentru dezvoltarea gândirii critice, din Capitolul III).

Ca activitate remedială, suplimentară, se poate propune elevilor organizarea unei activități în afara clasei – citire expresivă sau recitare a unor texte poetice semnate de autorii canonici, din bibliografia pentru examenul de bacalaureat.

Pentru textele aparținând genului epic sau celui dramatic, propunem, în activitățile de remediere, metoda **Jurnalul cu dublă intrare**, pentru a-i ajuta pe elevi să deprindă citirea conștientă și pentru a depăși analfabetismul funcțional.

Elevii vor împărți pagina caietului în două, în partea stângă notând un citat, un fragment din textul citit, apoi vor marca cu evidențiatoare elementele de text pe care le vor trece în partea dreaptă – vor putea indica, în funcție de sarcina formulată de profesor: mesajul transmis, ideea principală, părerea personală, legătura cu o experiență personală etc.

Completarea jurnalului cu dublă intrare se poate face fie în clasă, fie acasă, însă discutarea lui trebuie să aibă loc în clasă, fie frontal, sub îndrumarea directă a profesorului, fie pe grupe, în care liderul grupului să fie un elev-tutore. Astfel, se va combina activitatea independentă (de completare a jurnalului), cu activitatea frontală sau pe grupe.

Pentru verificarea lecturii conștiente, a gradului de pregătire a elevilor în a recepta un mesaj/o comunicare, se poate propune, ca moment de spargere a gheții, testul de 3 minute:

TEST DE TREI MINUTE³

1. Citește toate punctele înainte de a face ceva.
2. Scrie-ți numele, cu litere de tipar, în colțul din dreapta al acestei hârtii.
3. Încercuiește cuvântul nume din a doua propoziție.
4. Desenează cinci cerculețe pe colțul din stânga sus al acestei hârtii.
5. Spune-ți numele cu voce tare.
6. Mai scrie-ți o dată numele sub al doilea titlu al acestei hârtii.
7. După titlu scrie da, da, da.
8. Încercuiește a cincea propoziție.
9. Pune un X în colțul din stânga jos al hârtiei.
10. Dacă îți place acest test, spune da și, dacă nu îți place, spune nu.
11. Cu voce tare, spune-ți prenumele, când ajungi la acest punct din test.
12. Pe marginea din dreapta a hârtiei, înmulțește 69 cu 7.
13. Desenează un dreptunghi în jurul cuvântului hârtie din propoziția nr. 4.
14. Dacă crezi că ai respectat toate instrucțiunile cu atenție până în acest punct, strigă „am respectat instrucțiunile!”.
15. Pe marginea din stânga a hârtiei adună 69 cu 98.
16. Numără invers cu voce tare de la 10 la 1.
17. Ridică-te în picioare, întoarce-te pe loc o dată și așază-te pe scaun.
18. Spune cu voce tare APROAPE AM TERMINAT; AM RESPECTAT TOATE INSTRUCȚIUNILE.
19. Dacă ești primul care ai ajuns până în acest punct, spune SUNT CAMPION ÎN A RESPECTA INSTRUCȚIUNILE.
20. Acum că ai terminat, citește cu atenție instrucțiunile din prima propoziție și îndeplinește numai instrucțiunea cu numărul 2.

³ Sursa: <http://forum.7p.ro/test-de-3-minute.aspx?g=posts&t=5155>

În cadrul activităților remediale, desfășurate fie în timpul orelor de limba și literatura română, fie în afara clasei, ca activități suplimentare, putem valorifica metode specifice acestei discipline – lectura explicativă, lectura comprehensivă și lectura interpretativă.

Prin **lectura explicativă** se urmărește receptarea mesajului unui text (literar sau nonliterar), este o metodă folosită încă din clasele primare, se caracterizează prin obiectivitate.

	<p>În activitățile remediale, lectura explicativă poate fi folosită pentru receptarea mesajului unui text epic (de mică întindere sau fragmente din romane și nuvele), elevii parcurgând, sub directa îndrumare a profesorului, următorii pași:</p>
<ul style="list-style-type: none"> - citirea cu voce tare a textului; - împărțirea textului în fragmente, ținând cont, în cazul textelor narative, de momentele subiectului; - citirea primului fragment; - identificarea cuvintelor necunoscute; - explicarea cuvintelor necunoscute, fie de către profesor, fie folosind Dicționarul explicativ al limbii române*; - alcătuirea de enunțuri/punerea în contexte noi a cuvintelor explicate, pentru verificarea, de către profesor, a receptării corecte a semnificației lor; - stabilirea ideii principale a fragmentului citit; - reluarea aceluiași algoritm pentru fiecare dintre fragmentele următoare; - alcătuirea planului de idei; - identificarea mesajului textului. <p>La finalul activității, pe baza planului de idei, se poate realiza rezumatul, oral sau scris, al textului sau se poate povesti oral textul.</p> <p>* <i>Dicționarul explicativ al limbii române</i> este un instrument didactic prezent în toate orele de limbă și literatură română. Elevii, familiarizați încă din clasele primare și gimnaziale cu utilizarea dicționarului, vor putea descoperi ușor semnificațiile multiple ale unor termeni, iar în cazul în care stabilirea semnificației unui cuvânt este mai dificilă, profesorul poate interveni cu explicații suplimentare.</p>	
	<p>Pentru stabilirea ideilor principale și secundare ale unui text epic (de mică întindere sau fragmente din romane și nuvele), utile realizării rezumatului oral sau scris, se va putea folosi metoda Graffiti, cu cele două variante ale sale:</p>
<p>Turul galeriei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - clasa se împarte în grupe de câte 3-4 elevi; - elevii vor citi un text (fie din manual, fie propus de profesor; toate grupele vor citi același text) și vor stabili planul dezvoltat de idei, scris pe un poster (hârtie format A3); - posterele se afișează în clasă, păstrându-se o distanță potrivită pentru a putea fi consultate de grupele de elevi; - fiecare grup se va deplasa, pornind de la propriul poster în direcția acelor de ceasornic, la semnalul profesorului; - „vizitatori” și „critici”, elevii din fiecare grup vor evalua ideile propuse de colegi, vor putea formula completări, întrebări, observații referitoare la conținut, pe care le vor consemna pe poster; se vor evita observații de genul: „Foarte bine!”, „Mi-a plăcut!”, „Așa am scris și noi!” etc. și se vor încuraja exprimări de tipul „Planul dezvoltat de idei a fost foarte bine realizat”; „Planul de idei a fost bine/parțial realizat.” (în acest caz, se recomandă ca profesorul să le ceară elevilor „vizitatori” să indice eventualele completări.); „Propunem să dezvoltăm ideea a treia, ați surprins doar un singur aspect.” etc.; 	

- „turul galeriei” se va termina când fiecare grup va ajunge din nou în fața propriului poster;
- grupurile își verifică posterul, citind toate observațiile/completările/întrebările formulate de colegi, completând, dacă este cazul, planul de idei, profesorul coordonând activitatea și clarificând eventualele probleme ivite;
- se notează în caiete planul dezvoltat de idei, suport pentru rezumatul oral sau scris.

Carousel:

- se citește textul propus spre analiză integral;
- clasa se împarte în atâtea grupe câte fragmente are textul propus spre analiză;
- fiecare grupă primește textul, indicându-se fragmentul pe care trebuie să-l studieze, spre a stabili ideea principală și ideile secundare;
- se realizează posterele;
- se parcurg etapele ca și în turul galeriei, însă, de această dată, observațiile elevilor din celelalte grupe se pot consemna doar în cazul în care au citit cu atenție textul integral, conform sarcinii date de profesor la începutul orei;
- grupurile își verifică posterul, citind toate observațiile/completările/întrebările formulate de colegi, completând, dacă este cazul, ideea principală și ideile secundare ale fragmentului de text, profesorul coordonând activitatea și clarificând eventualele probleme ivite;
- se notează în caiete planul dezvoltat de idei, suport pentru rezumatul oral sau scris.

Resurse necesare: foi cu texte sau părți de text pentru fiecare grupă pregătite, coli de flipchart, markere, panouri/pereteți disponibili pentru a fi lipite foile, post-it pentru colectarea feedbackului.

Reorganizarea spațiului clasei: mesele sunt grupate ca într-o cafenea (insule), oferă elevilor posibilitatea deplasării între mese, totodată se lasă loc de acces spre pereții clasei, unde vor fi expuse posterele.

Timp estimat pentru derularea activității în acest format: xxx minute (în funcție de ritmul de lucru al elevilor).

Modalități de organizare a clasei: pe grupe (între 4-6 grupe a câte yyy elevi; în funcție de numărul elevilor din clasă).

Lectura comprehensivă este o metodă folosită cu scopul realizării comentariului literar al unui text studiat. În acest caz, se pot identifica tema și motivele literare, se poate realiza caracterizarea de personaje etc.

Lectura interpretativă oferă trecerea dincolo de text, se interpretează anumite simboluri, se emit judecăți de valoare, predomină subiectivitatea celui care interpretează textul și evidențiază mesajul acestuia.

B. Problema generală: Vocabular sărac

Problema specifică: Utilizarea neadecvată a conceptelor operaționale

Cauze:

- accent pe reproducerea definiției conceptului operațional, mai puțin pe recunoașterea, analiza, aplicarea și integrarea lui în contexte variate;
- lipsa situațiilor de exprimare publică prin care să fie exersat vocabularul (expunere și feedback, întărire, corectare);
- limitarea răspunsurilor așteptate la formate-tip, de manual, criticând formulările subiective ale elevilor.

Modalități de intervenție a tutorelui:

- valorificarea teoriei inteligențelor multiple;
- adaptarea analizei textului la stilurile de învățare ale elevilor;
- oferirea unor oportunități de exprimare personală în sala de clasă.

Folosirea teoriei inteligențelor multiple în analiza textelor literare contribuie la valorificarea inteligenței dominante a fiecărui elev, inteligență pe care profesorul o poate stabili pe baza informațiilor oferite în subcapitolul *Diferențierea învățării, cu scopul remedierii, Teoria inteligențelor multiple*, din Capitolul III.

Elevii care participă la activitățile remediale își pot îmbogăți și nuanța vocabularul, își pot dezvolta deprinderile intelectuale, pot utiliza în contexte variate conceptele operaționale, dacă le oferim prilejuri de a-și valorifica inteligența dominantă, propunând, în activitățile didactice curente sau în activitățile din afara clasei, sarcini diferențiate, care să angajeze tipurile diferite de inteligență.

Exercițiu reflexiv:

Reflecțați asupra posibilității utilizării teoriei inteligențelor multiple în clasele în care predați, valorificând și informațiile oferite în partea I a ghidului, în subcapitolul Teoria inteligențelor multiple.

Vă oferim un exemplu de bună practică în studiul romanului (clasele a XI-a/a XII-a, în funcție de tipul liceului – teoretic sau tehnologic).

• *Maitreyi*, de Mircea Eliade

Competențe specifice:

- 1.3. Folosirea adecvată a strategiilor de comunicare orală în monolog și dialog
- 2.3. Interpretarea textelor studiate prin prisma propriilor valori și a propriei experiențe de lectură
- 3.4. Utilizarea adecvată a tehnicilor de documentare și cercetare a unei teme
- 4.1. Utilizarea tehnicilor și strategiilor argumentative în situații de comunicare diverse (scrise sau orale)

Metode: brainstorming, învățare prin acțiune, joc de rol, conversație, metoda observației (pe baza unor criterii date).

Forme de organizare a clasei: pe grupe omogene (în funcție de tipul de inteligență predominant), activitate frontală (la prezentarea rezultatelor activității desfășurate pe grupe).

S-au scris pe tablă șase enunțuri, pornind de la tipurile de inteligențe predominante existente în clasa respectivă:

- Văd cuvintele și îmi place să le rostesc. (inteligenta lingvistică)
- Rezolv ușor probleme, mă bazez pe raționamente logice. (inteligenta logico-matematică)
- Îmi place să desenez și să modelez. (inteligenta vizuală/spațială)
- Îmi place să folosesc muzica și ritmul pentru a mă exprima. (inteligenta muzicală)
- Îmi place să mă mișc, să interpretez roluri. (inteligenta corporal-kinestezică)
- Îmi place să comunic cu ceilalți. (inteligenta interpersonală)

S-au format șase grupe, un singur elev a ales enunțul corespunzător inteligenței logico-matematice, apoi s-a orientat spre grupul cu inteligența vizuală/spațială:

- una cu inteligența lingvistică,
- una cu inteligența vizuală/spațială,
- una cu inteligența muzicală,
- două cu inteligența dominantă corporal-kinestezică,
- una cu inteligența interpersonală.

Toate grupele au primit aceeași sarcină, care urmărea, pe de o parte, verificarea lecturii romanului, pe de altă parte, utilizarea corectă a unor concepte operaționale (roman, personaj central, personaj episodic, incipit și final, simbol etc.):

- Descrieți relațiile care se stabilesc între personajele romanului, relevante pentru stabilirea viziunii despre lume și viață transmisă de roman.

Timpul de lucru s-a stabilit de comun acord cu grupele (20 de minute), timp în care profesorul are rol de tutore, intervenind în activitatea grupurilor doar cu explicații suplimentare, dacă i se cer, dar fără a oferi soluții.

Prezentarea rezultatelor/produselor fiecărui grup a constituit un moment de confirmare a modalității de lucru alese, elevi care, de obicei, nu se implică în activități, fie din timiditate, fie din lipsa unui vocabular adecvat, au „jucat” rol determinat în prezentarea asumată de grup:

- Grupul cu **inteligența vizuală/spațială** a realizat un desen în care apar o inimă frântă stilizată și reprezentări simbolice ale personajelor Allan, Maitreyi, inginerul Sen și Chabu.
- Una dintre grupele cu **inteligența corporal-kinestezică** a interpretat secvențe din roman, modul în care Allan o descoperă pe Maitreyi; a doua grupă a apărut pe „scena” decernării premiilor Oscar pentru cea mai bună ecranizare a unui roman de dragoste, regizorul, scenaristul și cei trei actori care au interpretat rolurile lui Maitreyi, Allan și Chabu descriind momente esențiale din timpul realizării filmărilor, modul în care au reușit să transpună pe ecran trăirile sufletești ale personajelor.
- Grupul cu **inteligența muzicală** a realizat un potpuriu cu melodii indiene și românești, prezentând, în puține cuvinte, momentele cruciale din acțiunea romanului
- Grupul cu **inteligența lingvistică** a scris câteva pagini de jurnal al lui Maitreyi, în care relatează întâlnirea cu Allan și rolul acestuia în viața ei.
- Grupul cu **inteligența interpersonală** a realizat un interviu cu Allan pentru emisiunea TV *Barierile comunicării interculturale*.

Acest tip de activități încurajează creativitatea și inventivitatea, contribuie la intercunoaștere și la închegarea grupului.

C. Problema generală: Atitudine și motivație

Problema specifică: Lipsa de motivație a elevilor cu dificultăți de învățare

Cauze:

- neimplicarea, în activitățile didactice directe, a elevilor cu dificultăți de învățare.

Modalități de intervenție a tutorelui:

- identificarea unor oportunități educaționale variate, pentru dezvoltarea și menținerea motivației elevilor (de exemplu, învățarea în grup; predarea reciprocă etc.).

Dezvoltarea și menținerea motivației elevilor se poate realiza cu succes în cadrul activităților de grup. Exemplul colegilor, împărtășirea unor experiențe personale, schimbul de idei pot duce și la schimbări de atitudine față de o anumită disciplină. Nu trebuie neglijată nici atitudinea cadrului didactic față de disciplina pe care o predă și față de elevii cu care interacționează.

Lipsa de motivație a elevilor cu dificultăți de învățare se poate datora, pe de o parte, dezinteresului față de învățatură, pe de altă parte, neimplicării lor, în activitățile didactice directe.

Valorificarea, în cadrul orelor de limba și literatura română, a activităților în grup sau în perechi contribuie la dezvoltarea și menținerea motivației elevilor.

Predarea reciprocă oferă posibilitate fiecărui elev să intervină, asumându-și rolul de profesor.

Se poate folosi, de exemplu, în clasa a XI-a, pentru dezvoltarea următoarelor competențe specifice:

- 2.1. Utilizarea strategiilor de lectură în vederea înțelegerii adecvate a textelor studiate;
- 2.2. Compararea viziunii despre lume, despre condiția umană sau despre artă reflectate în texte literare, nonliterare sau în alte arte;

Predarea reciprocă se realizează prin parcurgerea următorilor pași:

- se formează grupuri alcătuite din 4-6 elevi;
- profesorul împarte elevilor câte un exemplar din același text (de exemplu, O călătorie de la București la Iași înainte de 1848 de Ion Ghica);
- elevii din fiecare grup împart textul în atâtea părți câți membri are grupul;
- elevii citesc primul fragment, iar elevul desemnat ca responsabil al aceluia fragment rezumă conținutul, apoi formulează o întrebare, cerându-le colegilor să răspundă;
- urmează întrebările colegilor, elevul care a „predat” acel fragment clarifică aspecte considerate relevante;
- se continuă citirea textului cu al doilea fragment, predat de un alt elev, urmându-se același algoritm până se finalizează textul.

Predarea reciprocă favorizează dezvoltarea competențelor de comunicare și structurarea cunoștințelor, elevul își asumă responsabilitatea clarificării noțiunilor parcurse, ceea ce poate duce la dezvoltarea motivației acestuia.

D. Problema generală: Disfuncții ale procesualității gândirii: Analiza problemei. Înțelegerea datelor problemei. Esențializarea datelor

Problema specifică: încadrarea în șabloane în rezolvarea subiectelor de la proba orală și cea scrisă de bacalaureat, de exemplu, demonstrarea apartenenței textului la gen și specie, încadrarea într-un stil funcțional, argumentarea orală și scrisă etc.

Cauze:

- rezolvarea unor subiecte-model, neținându-se seama de problemele specifice/dificultățile în învățare care pot să apară la un elev, la mai mulți elevi.

Modalități de intervenție a tutorelui:

- propunerea unor demersuri didactice inductive, deductive, analogice, transductive (prin metaforă), algoritmice, euristice, mixte;
- valorificarea teoriei inteligențelor multiple;
- adaptarea analizei textului la stilurile de învățare ale elevilor.

Din dorința de a oferi elevilor cele mai bune prilejuri de învățare, rezolvări-model care să îi ajute în susținerea examenului de bacalaureat, de multe ori se pierde din vedere faptul că sunt elevi care întâmpină dificultăți în rezolvarea unor itemi sau oferă de fiecare dată același răspuns, învățat pe dinafară.

Pentru a preîntâmpina astfel de neajunsuri, care pot duce chiar la eșec la examenele naționale, propunem valorificarea, în activitățile didactice obișnuite și în cele consacrate pregătirii examenului de bacalaureat, a diverselor tipuri de demersuri didactice, în funcție de problematica abordată:

- prin **demersul didactic inductiv** se trece de la particular la general, de la exemple la definiții de concepte;
 - de exemplu, se poate porni de la un basm și analiza lui, în vederea identificării particularităților textului epic;
- prin **demersul didactic deductiv** se trece de la general la particular – de la concepte la exemplificări și aplicații;
 - de exemplu, se indică particularitățile textului epic, apoi se identifică/descoperă aceste particularități într-un basm;
- **demersul didactic analogic** indică predarea unei noțiuni prin analogie cu alta;
 - de exemplu, după studiul romanului obiectiv și identificarea particularităților sale, se poate trece la studiul romanului subiectiv, pornind, în primul rând, de la asemănări, apoi evidențiind deosebirile;
- **demersul didactic transductiv** valorifică explicațiile prin metafore/clasificări;
 - de exemplu, se dau mai multe texte, se construiește un clasificator (după criterii date, de exemplu pentru a diferenția epicul de liric și dramatic);
- **demersul didactic algoritmic** valorifică folosirea metodelor explicativ-demonstrative, pentru o învățare dirijată pas cu pas;
 - de exemplu, se stabilesc pașii analizei unui text epic, se folosește acest algoritm pentru analiza textelor epice;
- **demersul didactic euristic** implică valorificarea dialogului euristic, a problematizării, a investigației, stimulând creativitatea;
 - de exemplu, se poate folosi predarea reciprocă, descrisă anterior;
- **demersul didactic mixt** presupune combinarea demersului inductiv cu cel deductiv sau invers;
 - de exemplu, în analiza unui text epic, se poate porni de la lectura cu voce tare a unui fragment de text, identificarea unei particularități a textului epic, apoi profesorul poate indica o altă particularitate, pentru care elevii vor căuta în text fragmentul/paragraful potrivit.

Exercițiu reflexiv:

De multe ori, în ciuda eforturilor depuse de cadrele didactice, rezultatele obținute la examenul de bacalaureat nu sunt conforme cu așteptările acestora, dar nici cu așteptările elevilor și ale părinților lor. Greșește cineva? Demersurile didactice nu au fost potrivit alese? Elevul nu a acordat atenția necesară pregătirii pentru examen? Evaluarea probelor a fost deficitară? Sunt întrebări cărora le căutăm răspunsul an de an, uneori cu succes, alteori...

Reflecți asupra modalităților oferite de activitățile tutoriale și de remediere pentru îmbunătățirea rezultatelor obținute de elevi la examenul de bacalaureat.

Considerăm foarte utilă discutarea în clasă a subiectelor de bacalaureat, după o analiză prealabilă a acestora de către cadrul didactic.

Ce va **analiza** cadrul didactic?

Iată câteva aspecte:

- dacă au fost abordate în clasă, pe parcursul celor patru ani de studii, tipurile de itemi propuși la probele orale și scrise;
- dacă s-a verificat dezvoltarea competențelor de comunicare orală și scrisă, de analiză a textelor literare și nonliterare, de exprimare a unei păreri personale argumentate etc. ale elevilor, ținând cont de particularitățile lor de dezvoltare;
- dacă s-au organizat activități de pregătire a examenului de bacalaureat la care să participe, în primul rând, elevii care au întâmpinat dificultăți în utilizarea corectă a conceptelor operaționale și a limbii române standard.

Autoanaliza/autoevaluarea activității didactice poate duce la îmbunătățirea demersului didactic, la acordarea unei atenții sporite mai ales elevilor care întâmpină dificultăți de învățare și care necesită intervenții ale cadrului didactic prin activități remediale și de tutorat.

O bună cunoaștere a elevilor cu care lucrăm poate contribui la reușita acestora.

Conform programei de bacalaureat în vigoare, „Prin susținerea examenului de bacalaureat la această disciplină, elevul va trebui să facă dovada următoarelor competențe dobândite în ciclul inferior și în cel superior de liceu (clasele a IX-a – a XII-a), corelate cu anumite conținuturi parcurse în cele două cicluri liceale:

1. utilizarea corectă și adecvată a limbii române în diferite situații de comunicare;
2. utilizarea adecvată a strategiilor de comprehensiune și de interpretare, a modalităților de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea textelor literare și nonliterare;
3. punerea în context a textelor studiate prin raportare la epocă sau la curente culturale/literare;
4. argumentarea în scris și oral a unor opinii în diverse situații de comunicare.”

Subiectele de la proba scrisă de bacalaureat la limba și literatura română păstrează, în ultimii ani, aceeași structură:

- subiectul I – verifică dobândirea competențelor generale 2 și 1;
- subiectul al II-lea – verifică dobândirea competențelor generale 4 și 1;
- subiectul al III-lea – verifică dobândirea competențelor 3, 2, 4 și 1.

Competențele generale au fost ordonate în funcție de ponderea pe care o au în rezolvarea fiecărui subiect.

Propunem, în continuare, posibile activități remediale și de tutorat pentru rezolvarea itemilor probei scrise de la examenul de bacalaureat, cu aplicații pe varianta 1, extrasă în 26 iunie 2017.

Examenul de bacalaureat național 2017

Proba E. a)

Limba și literatura română

Varianta 1

*Filiera teoretică – Profilul real; Filiera tehnologică
Filiera vocațională – Toate profilurile (cu excepția profilului pedagogic)*

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

SUBIECTUL I (30 de puncte)

Citește următorul text:

*Sufletul meu, nufăr pe ape,
Gândul de-acum, val moleșit,
Viața zadarnic vrea să mă-ngroape,
Totu-i sfârșit.*

*Dragostea mea, apă înceată și verde,
Între nămoalele moi,
Sufletul meu albele foi își pierde,
Albele foi.*

*Vreau înserări triste ca boli nesfârșite,
Palide zări, soare rănit,
Căzut în noaptea care-l înghite ...
Totu-i sfârșit.*

*Stelele reci, vie ca-n orișice seară,
Meargă pe drum, cum de veacuri rotesc,
Iară, povară,
Pe negrul ceresc.*

*Sufletul meu intră ca nufăru-n ape,
Tot mai adânc, în el, adâncit ...
Totu-i departe, totu-i aproape,
Totu-i sfârșit.*

Adrian Maniu, *Alt cântec*

Scrie, pe foaia de examen, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe cu privire la text:

1. Numește câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor *înserări* și *nesfârșite*. 2 puncte
2. Explică rolul cratimei în secvența *de-acum*. 2 puncte
3. Construiește un enunț în care să folosești o locuțiune/expresie care să conțină substantivul *viață*. 2 puncte
4. Selectează două secvențe din textul dat, care conturează dimensiunea temporală a imaginarului poetic. 4 puncte
5. Precizează două motive literare prezente în textul dat. 4 puncte
6. Transcrie, din textul dat, două cuvinte/grupuri de cuvinte care sunt mărci lexico-gramaticale ale subiectivității. 4 puncte
7. Prezintă semnificația a două figuri de stil diferite din a treia strofă a textului dat. 4 puncte
8. Ilustrează, cu câte un exemplu din textul dat, două trăsături ale genului liric. 4 puncte
9. Comentează, în 60 – 100 de cuvinte, ultima strofă a textului dat, prin evidențierea relației dintre ideea poetică și mijloacele artistice. 4 puncte

Activități
de citire cu
voce tare

Demers
didactic
deductiv

Demers
didactic
algoritm

Demers
didactic
inductiv
algoritm

Demers
didactic
analogic

Demers
didactic
mixt

Demers
didactic
analogic

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Scrie un text de tip argumentativ de 150 – 300 de cuvinte despre *rolul comunicării în reușita unui proiect de echipă*.

În elaborarea textului de tip argumentativ, trebuie:

- să respecti structura discursului de tip argumentativ: formularea ideilor în scris, utilizarea mijloacelor lingvistice adecvate exprimării unei aprecieri; **8 puncte**
- să ai conținutul adecvat argumentării pe tema dată: formularea ipotezei/a propriei opinii față de problematica pusă în discuție, enunțarea și dezvoltarea corespunzătoare a două argumente adecvate ipotezei, formularea unei concluzii pertinente; **16 puncte**
- să respecti normele limbii literare (registru stilistic adecvat, normele de exprimare, de ortografie și de punctuație) și precizarea privind numărul de cuvinte. **6 puncte**

Notă! În vederea acordării punctajului, textul trebuie să fie în concordanță cu problematica pusă în discuție.

Nu sunt obligatorii exemple din opere literare.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

Redactează un eseu de 600 – 900 de cuvinte în care să prezinți *particularități de construcție a unui personaj* dintr-un text narativ aparținând lui Ioan Slavici sau lui Liviu Rebreanu.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic, moral etc. al personajului ales;
- evidențierea unei trăsături a personajului ales, ilustrată prin două scene/secvențe comentate;
- ilustrarea a patru elemente de structură, de compoziție și de limbaj ale textului narativ, semnificative pentru construcția personajului ales (de exemplu: acțiune, incipit, final, conflict, tehnici narative, modalități de caracterizare, perspectivă narativă, registre stilistice, limbaj etc.);
- susținerea unei opinii despre modul în care o idee sau tema textului narativ studiat se reflectă în construcția personajului ales.

Notă!

Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru conținutul eseului vei primi **16 puncte** (câte 4 puncte pentru fiecare cerință/reper).

Pentru redactarea eseului vei primi **14 puncte** (*organizarea ideilor în scris* – 3 puncte; *abilități de analiză și de argumentare* – 3 puncte; *utilizarea limbii literare* – 2 puncte; *ortografia* – 2 puncte; *punctuația* – 2 puncte; *așezarea în pagină, lizibilitatea* – 1 punct; *respectarea precizării privind numărul de cuvinte* – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseul trebuie să aibă minimum **600 de cuvinte** și să dezvolte subiectul propus.

Demers
didactic
mixt sau
demers
didactic
algoritm

Demers
didactic
mixt

De exemplu, pentru clarificarea unor noțiuni de limbă română – subiectul I, itemii 1 și 2 – am propus un demers didactic deductiv.

Astfel, în activitățile remediale și de tutorat, se pot organiza lecții pentru sistematizarea cunoștințelor de limbă română, respectând următorii pași:

- clarificarea noțiunilor gramaticale la care întâmpină dificultăți elevii participanți;
- formularea definițiilor, acolo unde este cazul;
- oferirea de exemple pentru ilustrarea definițiilor;
- rezolvarea diferitelor tipuri de exerciții (de recunoaștere, de exemplificare, de completare și înlocuire, de transformare etc.), folosind fișele de lucru.

Rezolvarea itemului 1 presupune clarificarea unor noțiuni despre relațiile semantice – sinonimie, antonimie, polisemie și omonimie –, precum și actualizarea lor în context (vezi *Programa școlară de limba și literatura română, clasa a IX-a, ciclul inferior al liceului*, aprobat prin ordin al ministrului nr. 5099/09.09.2009, p. 10). Pentru a rezolva itemul 1, elevul va trebui să identifice sinonimul contextual corect, de exemplu, pentru *înserări* = *asfințituri*, pentru *nesfârșite* = *eterne*.

Rezolvarea itemului 2 necesită clarificări ale regulilor privind folosirea corectă a semnelor de ortografie și de punctuație. După o prezentare a rolului cratimei, ca semn de punctuație și ca semn de ortografie, cu exemplificări concrete, elevii vor putea completa fișe de lucru, valorificând informațiile notate anterior. Pentru a rezolva bine itemul, elevul va avea de ales din multiplele roluri ale cratimei, pe cel potrivit secvenței date, formulând răspunsul: „În secvența *de-acum*, cratima marchează rostirea legată a două cuvinte.”

Reușita activității didactice zilnice a profesorului este condiționată de întocmirea din timp a documentelor curriculare – planificare calendaristică, proiectare pe unitate de învățare – realizate în concordanță cu nevoile fiecărei clase, ținând cont și de activitățile de tutorat și de remediere, acolo unde este cazul. În subcapitolul – *Proiectarea didactică în activitățile de remediere* sunt clarificate aspecte privind întocmirea documentelor curriculare.

Prezentăm un posibil model de proiectare a unei unități de învățare, cu scopul de a oferi propuneri de includere a activităților remediale și în cadrul lecțiilor, nu doar în activități de sine stătătoare, ținute în afara programului școlar obișnuit.

Prezentăm un posibil model de proiectare a unei unități de învățare, cu scopul de a oferi propuneri de includere a activităților remediale și în cadrul lecțiilor, nu doar în activități de sine stătătoare, ținute în afara programului școlar obișnuit.

PROIECTUL UNEI UNITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

Clasa: a X-a (liceu tehnologic)
Nr. de ore/săptămână: 3

Unitatea de învățare: Nuvela
Nr. ore alocate: 12 (4 săptămâni)

Conținuturi (detalii)	Competențe specifice	Activități de învățare	Resurse (materiale, procedurale)	Evaluare
Ora 1/12 Concepte operaționale specifice textului narativ (narațiune, incipit, final, conflict, modalități de caracterizare a personajului literar)	2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ	Discutarea textelor narative, pe baza fragmentului de text narativ ales de cadrul didactic în scopul reactualizării cunoștințelor ¹	Activitate frontală Manual	Observarea comportamentului elevilor (pe baza unor grile de observare, Anexa 1)
	1.4. Redactarea unor compoziții despre textele studiate și alcătuirea unor texte funcționale sau a unor proiecte		Probă de evaluare inițială, Anexa 2 Activitate independentă	Evaluare inițială
Ora 2/12 Moara cu noroc de Ioan Slavici	2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ	Discutarea textului citit, pe baza fișelor de lectură, conform unor criterii stabilite de cadrul didactic, pentru a identifica tema operei, motive relevante, circumstanțele evenimentelor prezentate, modurile	Fișe de lectură, Anexa 3 Activități pe grupe (sunt grupați elevii cu rezultate mai bune la limba și literatura română)	Evaluare frontală

¹ Următoarele aspecte se vor avea în vedere la începutul unității de învățare: Contractarea învățării - competențele corespunzătoare unității de învățare sunt reformulate pe înțelesul elevilor sau prezentate schematic pe un flipchart/pe tablă; Sensibilizarea elevilor – captarea atenției – Cum facem să atragem și să motivăm elevii pentru învățare?

Conținuturi (detalii)	Competențe specifice	Activități de învățare	Resurse (materiale, procedurale)	Evaluare
		<p>de expunere, perspectiva narativă, particularități stilistice, specia literară căreia îi aparține textul</p> <p>Activități remediale, desfășurate în clasă</p> <p>Discuții, pe baza fișelor de lectură, despre textul citit, conform unor criterii stabilite de cadrul didactic, pentru a identifica tema operei, motive relevante, circumstanțele evenimentelor prezentate, modurile de expunere, perspectiva narativă, particularități stilistice, specia literară căreia îi aparține textul</p>	<p>Fișe de lectură, Anexa 3</p> <p>Activitate desfășurată sub directă coordonare a cadrului didactic</p>	<p>Observare directă (pe baza unor grile de observare, Anexa 1)</p>
<p>1.2. Receptarea adecvată a sensului / sensurilor unui mesaj transmis prin diferite tipuri de texte orale sau scrise</p>		<p>Recomandări: Cele două activități se desfășoară în același timp.</p> <p>Activități remediale, desfășurate în afara clasei, la biblioteca școlii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pregătirea unor fișe de lectură, pe baza textului citit, cu sprijinul profesorului sau al unor elevi-tutori. <p>Atenție! Aceste activități trebuie să fie programate anterior activității desfășurate în clasă. Prin intermediul lor, se asigură și lectura textului de către elevi.</p> <p>Timpul de lucru este propus de profesor sau stabilit de comun acord de elevul-tutore și elevul/elevii care necesită sprijin.</p>	<p><i>Dicționarul explicativ al limbii române</i> (se poate folosi atât volumul editat, cât și varianta online)</p> <p>Învățare prin descoperire</p> <p>Activitate frontală</p> <p>Activitate frontală</p> <p>Învățare prin acțiune</p>	<p>Evaluare frontală</p> <p>Interevaluare</p>

Conținuturi (detalii)	Competențe specifice	Activități de învățare	Resurse (materiale, procedurale)	Evaluare
		<p>Activități remediale, desfășurate în clasă</p> <p>Introducerea cuvintelor în contexte noi, pentru demonstrarea receptării adecvate a sensului cuvintelor: completarea unor texte lacunare sau înlocuirea cuvintelor subliniate dintr-un text cu sinonimele lor contextuale.</p>	<p>Fișă de lucru, Anexa 4</p> <p>Activitate independentă</p> <p>Învățare prin acțiune</p>	<p>Interevaluare</p>
		<p>Recomandări:</p> <p>Aceste două activități independente se desfășoară simultan. Profesorul oferă sprijin elevilor care au activități remediale. Elevii vor putea lucra și cu sprijinul unui elev-tutore.</p>		
<p>Ora 3/12</p> <p><i>Moara cu noroc</i> de Ioan Slavici</p>	<p>1.4. Redactarea unor compoziții despre textele studiate și alcătuirea unor texte funcționale sau a unor proiecte</p>	<p>Redactarea rezumatului nuvelei, prin respectarea algoritmului realizării acestuia</p> <p>Activități remediale, desfășurate în clasă:</p> <p>Redactarea rezumatului pe baza planului de idei, prin respectarea algoritmului realizării acestuia, rezumat întocmit sub îndrumarea cadrului didactic</p> <p>Recomandări:</p> <p>Ca modalitate de lucru, vă propunem următorii pași:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Un fragment se lucrează prin activitate frontală. 2. Următorul fragment se lucrează prin activitate în perechi. 3. Următorul fragment se realizează prin activitate individuală. 4. Putem explica și faptul că elevul care are nevoie de remediere primește din ce în ce mai puțin ajutor: la început este îndrumat de profesor, apoi de colegi și apoi are de realizat singur sarcina 	<p>Activitate independentă</p> <p>Activitate în grup, sub coordonarea cadrului didactic, pentru întocmirea planului de idei</p> <p>Activitate independentă pentru redactarea rezumatului</p>	

Conținuturi (detalii)	Competențe specifice	Activități de învățare	Resurse (materiale, procedurale)	Evaluare
		de lucru. Este o tehnică ce poate fi folosită ori de câte ori avem de format/dezvoltat o deprindere de muncă.		
		Activități remediale, desfășurate în afara clasei: - Se poate continua activitatea începută în clasă, se poate valorifica metoda Graffiti, alegând una dintre variantele propuse și descrise anterior, pentru stabilirea ideilor principale și secundare ale unui text epic (de mică întindere sau fragmente din romane și nuvele), utile realizării rezumatului oral sau scris.		
		Prezentarea, în fața clasei, a unor rezumate întocmite, cu scopul de a se verifica respectarea algoritmului realizării unui rezumat	Activitate frontală	Interevaluare
Ora 4/12				
Particularități ale compoziției în textul narativ studiat	2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ	Identificarea elementelor și tehnicilor de construcție a discursului narativ (incipit, final, secvențe narative, tehnici narative) cu scopul de a se stabili particularitățile compoziției în textul narativ studiat	Activitate frontală, pe baza fișelor de lectură ale elevilor Conversația euristică Învățarea prin acțiune	Evaluare frontală
Ora 5/12				
Instanțele comunicării narative (autor, narator, personaj, cititor)	2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ	Identificarea instanțelor comunicării narative Identificarea conflictelor (exteroare și interioare)	Activitate pe grupe Predarea reciprocă	Interevaluare
Ora 6/12				
Perspective narative	2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ 1.3. Folosirea adecvată a strategiilor și a regulilor de exprimare orală în monolog și în dialog	Participarea la un joc de rol în scopul reconstituirii subiectului nuvelei, din punctul de vedere al personajelor Ghiță, Ana, Lică Sămădăul și bătrâna (mama Anei).	Jocul de rol Activitate frontală	Observarea sistematică a comportamentului elevilor (pe baza unor grile de observare, Anexa 1)
Ora 7/12				
Nuvela – caracteristici Nuvela psihologică – titlu	2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj	Stabilirea particularităților nuvelei în textul studiat și identificarea	Conversația euristică Învățarea prin exerciții	Interevaluare

Conținuturi (detalii)	Competențe specifice	Activități de învățare	Resurse (materiale, procedurale)	Evaluare
	specifice textului narativ	particularităților nuvelii psihologice	Activitate frontală	
Ora 8/12 Stilurile funcționale adecvate situației de comunicare (stilul științific – argumentarea orală și scrisă) Tehnici de argumentare	1.3. Folosirea adecvată a strategiilor și a regulilor de exprimare orală în monolog și în dialog 3.3. Elaborarea unei argumentări orale sau scrise pe baza textelor studiate	Argumentarea orală și scrisă a apartenenței textului studiat la genul epic și la specia nuvelă - stabilirea pașilor care trebuie respectați în elaborarea argumentării apartenenței textului la gen și specie; - elaborarea textului argumentativ; - etapele; exerciții pe fiecare etapă; - integrarea textului; - susținerea orală a textului argumentativ realizat.	Conversația euristică Problematizarea Activitate frontală Învățarea prin acțiune Activitate independentă Activitate frontală	Evaluarea orală
Ora 9/12 Modalități de caracterizare a personajului Tipuri de personaje	2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ	Discutarea relațiilor dintre personaje și descoperirea modalităților de caracterizare a personajelor Redactarea fișei de caracterizare a unui personaj	Învățare prin descoperire Activitate în perechi Conversație euristică Ciorchinele și/sau Diagrama Venn Activitate frontală Activitate independentă	Observarea sistematică a comportamentului elevilor (pe baza unor grile de observare, Anexa 1)
Ora 10/12 Registre stilistice, limbajul personajelor, limbajul naratorului Limbaj standard, limbaj literar, limbaj colocvial, limbaj popular, limbaj regional	1.1. Identificarea particularităților și a funcțiilor stilistice ale limbii în receptarea diferitelor tipuri de texte	Identificarea diferitelor tipuri de limbaj, prin analizarea limbajului personajelor	Învățare prin acțiune Conversație euristică Activitate frontală Activitate pe grupe	Evaluare frontală
		Recomandări: a) în prima activitate frontală se clarifică tipurile de limbaj; b) în activitatea pe grupe de câte 4-5 elevi se analizează limbajul personajelor; se pot folosi fișele de lectură întocmite de elevi		

Conținuturi (detalii)	Competențe specifice	Activități de învățare	Resurse (materiale, procedurale)	Evaluare
		<p>sau se pot face noi fișe, pentru evidențierea limbajului personajelor;</p> <p>c) în a doua activitate frontală se evaluează munca elevilor.</p>		
<p>Ora 11/12</p> <p>2.4. Folosirea unor modalități diverse de înțelegere și de interpretare a textelor literare studiate</p> <p>Temă și viziune despre lume</p>		<p>Compararea nuvelei cu alte specii ale genului epic (de exemplu, cu basmul și cu romanul) – pe baza criteriilor de comparare stabilite, frontal, cu elevii</p> <p>Redactarea unui eseu structurat, pe baza criteriilor stabilite (se poate continua acasă)</p> <p>Activități remediale, desfășurate în clasă</p> <p>Redactarea unui eseu structurat, pe baza criteriilor stabilite (frontal), cu sprijinul cadrului didactic tutore.</p> <p>Redactarea se va finaliza, independent, acasă.</p> <p>În cazul în care elevul are nevoie de sprijin, poate solicita ajutorul profesorului sau al elevului-tutore, participând la activități remediale desfășurate în afara clasei.</p> <p>Recomandări:</p> <p>Activitatea independentă și activitatea în grup se desfășoară simultan. Profesorul oferă sprijin elevilor care au activități remediale doar atunci când aceștia îl solicită.</p>	<p>Problematizare</p> <p>Activitate frontală</p> <p>Activitate independentă</p> <p>Activitate în grup, sub îndrumarea tutorelui</p>	<p>Evaluare frontală</p> <p>Temă pentru acasă</p> <p>Temă pentru acasă</p>
		<p>În cazul în care elevii solicită sprijin suplimentar sau profesorul-tutore consideră că este necesară suplimentarea activităților desfășurate, în activitățile remediale în afara clasei, elevii sunt îndrumați și monitorizați în realizarea eseului propus, fiind valorificate lectura comprehensivă și cea interpretativă, realizate în activitățile remediale anterioare, când au fost studiate și celelalte specii epice: basmul și romanul.</p>		

Conținuturi (detalii)	Competențe specifice	Activități de învățare	Resurse (materiale, procedurale)	Evaluare
		<p>Astfel, se vor folosi fișele întocmite pentru identificarea temei și motivelor literare (stabilite prin lectura comprehensivă) și fișele în care sunt interpretate anumite simboluri, sunt stabilite mesajele textelor (prin lectură interpretativă).</p> <p>Atenție! Prin aceste activități, facilităm recuperarea rămănelor în urmă, eseurile realizate de elevi vor putea cuprinde criteriile stabilite frontal, cu întreaga clasă, chiar dacă, în tratarea lor, elevii care necesită activități remediale, vor mai avea nevoie de sprijin.</p>		
<p>Ora 12/12</p>	<p>1.1. Identificarea particularităților și a funcțiilor stilistice ale limbii în receptarea diferitelor tipuri de texte</p> <p>1.2. Receptarea adecvată a sensului / sensurilor unui mesaj transmis prin diferite tipuri de texte orale sau scrise</p> <p>1.3. Folosirea adecvată a strategiilor și a regulilor de exprimare orală în monolog și în dialog</p> <p>1.4. Redactarea unor compoziții despre textele studiate și alcătuirea unor texte funcționale sau a unor proiecte</p> <p>2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ</p> <p>2.4. Folosirea unor modalități diverse de înțelegere și de interpretare a textelor literare studiate</p> <p>3.3. Elaborarea unei argumentări orale sau scrise pe baza textelor studiate</p>		<p>Probă de evaluare sumativă, Anexa 5 Activitate independentă</p>	<p>Evaluare sumativă</p>

Anexa 1 – Grile de observare a comportamentului elevilor

Pentru observarea sistematică a comportamentului elevilor, putem folosi grile de observație, cu criterii/aspecte clar stabilite și cunoscute de elevi. Vă propunem câteva grile, cu valoare de sugestie, preluate din *Didactica limbii și literaturii române I* (Sâmihăian & Norel, 2011, cu adaptări).

Grilă de evaluare a lecturii cu voce tare

Aspecte avute în vedere / Criterii	Foarte bine Abilitate dobândită	Bine Abilitate formată în mare măsură	Slab Abilitate insuficient formată (în formare)
Pronunță corect toate cuvintele	În timpul lecturii cu voce tare, toate cuvintele sunt pronunțate corect.	În timpul lecturii cu voce tare, se constată 2-3 ezitări/greșeli în pronunțarea corectă a cuvintelor. (Numărul se poate stabili și în funcție de lungimea textului citit).	În timpul lecturii cu voce tare, se constată mai mult de 3 ezitări/greșeli în pronunțarea corectă a cuvintelor. (Numărul se poate stabili și în funcție de lungimea textului citit).
Respectă punctuația; intonația este adecvată	În timpul lecturii cu voce tare, se folosește intonația potrivită tuturor semnelor de punctuație.	În timpul lecturii cu voce tare, se constată 2-3 ezitări/greșeli în utilizarea intonației adecvate semnelor de punctuație folosite.	În timpul lecturii cu voce tare, se constată mai mult de 3 ezitări/greșeli în utilizarea intonației adecvate semnelor de punctuație folosite.
Viteza cu care citește lasă timp auditoriului să înțeleagă textul	Textul este citit cu o viteză potrivită receptării sale orale.	Viteza cu care se citește textul variază, de la încet la foarte repede.	Textul este citit cu o viteză variabilă, influențată de capacitatea elevului de a citi texte la primă vedere.
Respectă pauzele logice ale textului	Sunt respectate pauzele logice ale textului, marcate prin semne de punctuație.	Se constată 2-3 ezitări/greșeli în respectarea pauzelor logice ale textului, marcate de prin semne de punctuație.	Se constată peste 3 ezitări/greșeli în respectarea pauzelor logice ale textului, marcate de prin semne de punctuație.

Grila de evaluare a participării la o dezbatere

<i>Aspecte avute în vedere / Criterii</i>	<i>Foarte bine</i>	<i>Bine</i>	<i>Slab</i>
Urmărește cu atenție intervențiile colegilor	Rămâne focalizat pe întreg parcursul dezbaterii, ascultarea este activă, menține contactul vizual cu colegii	În general, atent, uneori pierde atenția pentru evenimente secundare, menține contactul vizual mai ales în momentele-cheie	Distras, neimplicat, alocă atenție altor evenimente din clasă, are contact vizual foarte rar cu colegii
Se implică în discuții la momentul potrivit	Se implică în discuții la momentul potrivit, cu intervenții clare și corecte, foarte bine elaborate.	Se implică rar în discuții, cu intervenții în care pot apărea neconcordanțe	Se implică o dată/de două ori în discuții, discursul este lipsit de consistență.
Aduce argumente pertinente	Respectă formatul argumentului din domeniul dezbaterilor: afirmație, explicație, exemplu, impact. Argumentele formulate sunt corecte, respectă tema dezbaterii	Respectă în mare măsură formatul argumentului: afirmație, explicație, exemplu, impact. În formularea argumentelor manifestă o oarecare nesiguranță, argumentele depășind, în unele cazuri, tema dezbaterii.	Își exprimă acordul/dezacordul în legătură cu tema dezbaterii, fără a respecta formatul argumentului.
Manifestă atitudine față de părerile celorlalți	Respectă ideile și părerile celorlalți, chiar dacă nu coincid cu ale lui. Manifestările nonverbale confirmă atitudinea.	Respectă, în mare măsură, ideile și părerile celorlalți, chiar dacă nu coincid cu ale lui. Pot apărea, uneori, manifestări nonverbale ale dezacordului.	Intervine brusc în prezentarea colegilor, în cazul în care părerea lui nu coincide cu a celorlalți. Intervenția bruscă în dezbateri este susținută, uneori, de manifestări nonverbale ale dezacordului.

Grilă de evaluare a construirii unui dialog

<i>Aspecte avute în vedere / Criterii</i>	<i>Foarte bine</i>	<i>Bine</i>	<i>Slab</i>
Codul utilizat	Folosește același cod cu partenerul de discuție, formulează enunțuri clare și corecte	Folosește același cod cu partenerul de discuție, se constată două-trei greșeli în formularea enunțurilor	Folosește același cod cu partenerul de discuție, se constată mai mult de trei greșeli în formularea enunțurilor
Respectarea temei dialogului	Întrebările / răspunsurile respectă tema dialogului	Întrebările / răspunsurile respectă, în mare măsură, tema dialogului	Întrebările / răspunsurile respectă, în mică măsură, tema dialogului. Se constată abateri de la tema dialogului.
Valorificarea comunicării nonverbale	Se ajută de mimică, gestică în a evidenția cele relatate.	Evidențierea celor relatate este susținută în măsură potrivită de gestică și mimică.	Relatările sunt însoțite în mică măsură sau deloc de gestică și mimica adecvate.
Dezvoltarea dialogului/ Construirea de noi idei	Poate construi idei pornind de la cele enunțate de colocutor(i), valorificând intervențiile/ideile acestuia (acestora).	Pentru a construi idei, valorifică în mare măsură intervențiile/ideile colocutorului/ colocutorilor.	Construiește idei fără a ține seama de intervențiile/ideile colocutorului/ colocutorilor.

Grilă de evaluare a construirii unui monolog oral pe o temă dată

<i>Aspecte avute în vedere / Criterii</i>	<i>Foarte bine</i>	<i>Bine</i>	<i>Slab</i>
Adecvarea conținutului la temă	Conținutul monologului oral este adecvat temei.	Conținutul monologului oral respectă, în mare măsură, tema dată.	Conținutul monologului oral deviază de la tema dată.
Coerența discursului	Conectorii logici sunt folosiți adecvat; există legături între idei; opinia este clar susținută	Conectorii logici sunt folosiți, în mare măsură, adecvat; există legături între majoritatea ideilor formulate; se constată ezitări în formularea opiniei	Conectorii logici sunt folosiți, în mică măsură, adecvat; există legături între unele idei formulate; se constată ezitări în formularea opiniei/nu este formulată opinia
Corectitudinea exprimării	Se respectă normele limbii literare	Se constată 2-3 ezitări/greșeli în respectarea normelor limbii literare	Se constată peste 3 ezitări/greșeli în respectarea normelor limbii literare
Adecvarea registrului / a limbajului la situația de comunicare	Registrul/limbajul corespunde în foarte mare măsură situației de comunicare	Registrul/limbajul corespunde în mare măsură situației de comunicare	Registrul/limbajul corespunde în mică măsură situației de comunicare
Folosirea mijloacelor nonverbale și paraverbale în vederea susținerii ideilor exprimate	Mijloacele nonverbale și paraverbale sunt folosite în foarte mare măsură în vederea susținerii ideilor exprimate	Mijloacele nonverbale și paraverbale sunt folosite în mare măsură în vederea susținerii ideilor exprimate	Mijloacele nonverbale și paraverbale sunt folosite în mică măsură în vederea susținerii ideilor exprimate

Grilă de evaluare a rezumării orale

<i>Aspecte avute în vedere / Criterii</i>	<i>Foarte bine</i>	<i>Bine</i>	<i>Slab</i>
Discriminarea între elementele esențiale și detaliile textului	Referire strictă la ceea ce se povestește, nu și la cine și cum anume povestește	Referire la ceea ce se povestește, cu inserarea unor detalii ne semnificative	Combinarea elementelor esențiale și a celor de detaliu, fără o discriminare a acestora
Relatarea la persoana a III-a, cu folosirea unui ton neutru, fără comentarii personale	Se folosește un ton neutru, fără comentarii personale, dialogul este transformat în vorbire indirectă	Dialogul este transformat în vorbire indirectă, însă apar, în relatarea la persoana a III-a, unele comentarii personale	Relatarea la persoana a III-a este combinată cu inserarea unor elemente de dialog, netransformate în vorbire indirectă și cu unele comentarii personale
Respectarea succesiunii faptelor	Faptele sunt redată în succesiunea lor, așa cum apar în fragmentul reprodus	În relatare, se respectă, în mare măsură, succesiunea faptelor, așa cum apar în fragmentul reprodus	În relatare, faptele nu sunt redată în succesiunea lor, se inversează sau se omit unele evenimente
Coerența exprimării	Logica frazelor e corectă și clară, fără secvențe neterminate; între fraze există o continuitate; timpurile verbale și conectorii temporali sau de cauzalitate sunt folosiți adecvat	Sunt respectate în mare măsură: logica frazelor, continuitatea dintre fraze, folosirea adecvată a timpurilor verbale și a conectorilor temporali sau de cauzalitate	Sunt respectate în mică măsură: logica frazelor, continuitatea dintre fraze, folosirea adecvată a timpurilor verbale și a conectorilor temporali sau de cauzalitate
Corectitudinea exprimării	Normele limbii literare sunt respectate în foarte mare măsură în toate compartimentele limbii – fonetic, morfologic, lexical, sintactic	Normele limbii literare sunt respectate în mare măsură în toate compartimentele limbii – fonetic, morfologic, lexical, sintactic	Normele limbii literare sunt respectate în mică măsură în toate compartimentele limbii – fonetic, morfologic, lexical, sintactic.

Grilă de evaluare a unei argumentări orale

Aspecte avute în vedere / Criterii	Foarte bine	Bine	Slab
Respectarea structurii discursului de tip argumentativ	Se respectă structura discursului de tip argumentativ: ipoteza, argumentele, concluzia	Se respectă în mare măsură structura discursului de tip argumentativ: ipoteza, argumentele, concluzia	Se respectă în mică măsură structura discursului de tip argumentativ: ipoteza, argumentele, concluzia
Folosirea corectă a mărcilor lexicale specifice textului argumentativ	Folosirea corectă a mărcilor lexicale specifice textului argumentativ: conectori exprimând cauzalitatea, consecuția și concluzia (<i>pentru că, întrucât, încât, deci, prin urmare</i>); conectori de ierarhizare a argumentelor (<i>în primul rând, în cele din urmă etc.</i>); elemente corelative specifice raționamentelor de tipul cauză – efect (<i>dacă... atunci, cu cât... cu atât</i>); conectori ce indică gruparea argumentelor în jurul unei teme (<i>în ceea ce privește..., din punctul de vedere al... etc.</i>).	Folosirea, în mare măsură, corectă a mărcilor lexicale specifice textului argumentativ	Folosirea, în mică măsură, corectă a mărcilor lexicale specifice textului argumentativ Apariția unor greșeli în folosirea mărcilor lexicale specifice.
Calitatea argumentării	Adecvarea argumentelor la temă, relevanța argumentelor, ordonarea logică a argumentelor	Adecvarea argumentelor la temă, relevanța argumentelor, ordonarea logică a argumentelor se realizează în mare măsură	Adecvarea argumentelor la temă, relevanța argumentelor, ordonarea logică a argumentelor se realizează în mică măsură
Claritatea expunerii	Exprimare coerentă și corectă – expunere clară	Expunerea este, în mare măsură, coerentă și clară	Se constată ezitări în expunere, apar greșeli de exprimare
Puterea de convingere a argumentării (impresia de ansamblu asupra auditoriului)	Argumentarea este convingătoare.	Argumentarea este în mare măsură convingătoare.	Argumentarea este în mică măsură convingătoare.

ANEXA 2 – Evaluare inițială (la începutul unității de învățare)

Probele de evaluare inițială se pot aplica la începutul unităților de învățare care abordează genuri literare diferite.

În cazul în care, de exemplu, genul epic este studiat în mai multe unități de învățare, observațiile/concluziile profesorului cu referire la evaluarea sumativă a unei specii epice pot fi considerate relevante și semnificative pentru abordarea unei alte specii literare epice. Ne referim la aspecte vizând concepte operaționale, cum ar fi: narațiune, incipit, final, conflict, modalități de caracterizare a personajului literar etc.

Pentru proiectul unității de învățare prezentate, se pot discuta cu elevii rezultatele obținute la evaluarea sumativă a unității de învățare anterioare – Basmul – sau, în funcție de rezultatele obținute sau de particularitățile clasei, se poate aplica o probă de evaluare inițială (diferită de cea sumativă, aplicată la finalul unității de învățare anterioare).

Punctajul obținut de elevi la proba de evaluare inițială poate fi un reper pentru stabilirea modalităților de intervenție în activitățile remediale și de tutorat. Se va putea constata că nu întotdeauna aceiași elevi întâmpină dificultăți în abordarea textelor literare, putem identifica diferențe în ceea ce privește analiza textelor epice și cele lirice, valorificarea conceptelor operaționale, realizarea unor eseuri structurate sau semistructurate.

Propunem o probă de evaluare inițială care poate fi realizată la începutul unității de învățare Nuvela, din clasa a X-a, pentru a se putea stabili competențele dobândite de elevi, prin parcurgerea unităților de învățare anterioare, cu referire la componentele de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ, precum și la redactarea unor compoziții/texte funcționale despre textele literare studiate.

Probă de evaluare inițială

Citește cu atenție textul și răspunde cerințelor date.

„A fost ce-a fost; dacă n-ar fi fost, nici nu s-ar povesti. A fost odată un împărat. Împăratul acesta stăpâna o lume întreagă, și în lumea asta erau un păcurar bătrân și o păcurăriță, care aveau trei fete: Ana, Stana și Lăptița.

Ana, cea mai în vârstă dintre surori, era frumoasă, încât oile încetau a paște când o zăreau în mijlocul lor; Stana, cea mijlocie, era frumoasă, încât lupii păzeau turma când o vedeau pe dânsa stăpână; iară Lăptița, cea mai tânără soră, albă ca spuma laptelui și cu păr moale ca lâna mieluşeilor, era frumoasă — mai frumoasă decât surorile sale împreună — frumoasă cum numai dânsa era.

Într-o zi de vară, când razele soarelui erau mai stâmpărate, cele trei surori se duseră ca să culeagă căpșune în marginea codrilor.

Pe când ele culegeau căpșunele, îndată se aude un șir de tropote, ca și când ar veni și s-ar apropia o ceată de călăreți. Era, cine era? Era tocmai feciorul împăratului, venind ca să meargă cu prietenii și cu curtenii săi la vânat. [...]

– Auzi tu, soră, grăi Ana către sora mijlocie, dacă m-ar lua pe mine, i-aș frământa o pâine din care mâncând s-ar simți și-ar fi tot june și voinic, mai voinic decât toți voinicii din lume.

– Eu, zise Stana, dacă pe mine m-ar lua, i-aș toarce, țese și coase o cămașă pe care, îmbrăcând-o, s-ar putea lupta cu zmeii, trecând prin apă fără ca să se ude, trecând prin foc fără ca să se ardă.

– Iară eu, grăi Lăptița, cea mai tânără soră, dacă i-aș fi soție, i-aș face doi feți-frumoși, gemeni cu părul de aur și cu stea în frunte, stea ca luceafărul din zori. Când trec pe lângă fete, voinicii, chiar și cei împărătești, văd cu ochii și ascultă cu urechile. Ascultând, ei auziră, auzind, înțeleseră, iar înțelegând, ei suciră frâiele și săriră la fete.

– Sfântă-ți fie vorba și a mea să fii, soție de împărat! grăi feciorul de împărat ridicând la sine în șa pe Lăptița cu căpșune cu tot.

– Și tu a mea! grăi cel dintâi voinic către Stana, făcând și el precum a văzut pe stăpânul său.

– Și tu a mea! grăi al doilea în voinicie către Ana, ridicând-o și pe ea în șa.

Făcând așa, voinicii porniră spre curtea împărătească. În ziua următoare se făcură nunțile și apoi trei zile și trei nopți întreaga împărăție răsună de veselia oaspeților...”

(Ioan Slavici, Doi feți cu stea în frunte)

Transcrie incipitul și finalul fragmentului de text dat.....**10 puncte**

Enumeră personajele menționate în text.**10 puncte**

Identifică modurile de expunere, exemplificându-le.**15 puncte**

Stabilește modalitatea de caracterizare a personajelor, folosită în al doilea paragraf al textului, exemplificând-o.**15 puncte**

Demonstrează, într-un eseu de 150-200 de cuvinte, apartenența textului la specia basm, indicând două caracteristici ale acestuia.**40 de puncte**

Pentru stabilirea punctajului final, se acordă 10 puncte din oficiu.

Pentru evaluarea și notarea performanțelor elevilor, se va întocmi, pe baza probei de evaluare inițială, baremul de notare.

Barem de notare

1. Câte 5 puncte pentru transcrierea incipitului, respectiv, a finalului fragmentului dat.

2 x 5 = 10 puncte

2. Câte 1 punct pentru fiecare personaj menționat. Dacă sunt identificate cel puțin 6 personaje, se mai adaugă 1 punct.

9 x 1 + 1 = 10 puncte

3. Câte 5 puncte pentru menționarea modului de expunere și exemplificarea lui. Se identifică narațiunea, descrierea și dialogul.

3 x 5 = 15 puncte

4. Se acordă 5 puncte pentru indicarea modalității de caracterizare a personajului – caracterizare directă, de către autor – și 10 puncte pentru exemplificare.

5 + 10 = 15 puncte

5. Câte 5 puncte pentru menționarea oricăror caracteristici ale basmului; dar maxim două. De exemplu, tema basmului (lupta dintre bine și rău), clișee compoziționale (formule inițiale, mediane, finale), timp fabulos, mitic, cifre magice (3, 7, 9, 12), existența unui tipar narativ, stil elaborat (narațiunea se îmbină cu dialogul și cu descrierea).

Respectarea algoritmului construirii unui text argumentativ: argumentare adecvată, cu exemplificări – 20 de puncte; abordare schematică, ezitantă – 10 puncte; încercare de argumentare – 5 puncte.

Respectarea normelor de ortografie și de punctuație – 5 puncte.

Respectarea numărului de cuvinte indicat – 5 puncte.

2x 5 + 20 + 5 + 5= 40 de puncte

Pentru stabilirea punctajului final, se acordă 10 puncte din oficiu.

Matricea de specificații

Competențe specifice/Conținuturi	2.1.	1.4
Incipit și final (identificare)	1 (10 p)	
Personaje literare (identificare)	2(10 p)	
Moduri de expunere (identificare și exemplificare)	3(15 p)	
Modalități de caracterizare a personajelor	4(15 p)	
Caracteristici ale basmului		5(40 p)
Din oficiu	(10 p)	

Modalități de raportare a rezultatelor elevilor la proba de evaluare inițială

Identificarea nevoilor de remediere ale fiecărui elev se face în funcție de rezultatele obținute la itemii administrați. Descrierea unităților de competență care nu sunt formate/exersate/ dezvoltate suficient se realizează în rubrica Observații.

Nr. crt.	Numele și prenumele elevului	Proba de evaluare inițială							Punctaj/ Notă	Observații
		I1	I2	I3	I4	I5	Din oficiu			
1.	Georgescu Maria	10	10	5	-	10	10	45/5	- întâmpină dificultăți în identificarea modurilor de expunere; -nu recunoaște modalitățile de caracterizare a personajelor; - tratează superficial argumentarea scrisă privind demonstrarea apartenenței la specie.	
2.	Ionescu Ioana	10	10	15	5	20	10	70/7	- rezolvare parțială a itemului 4 – nu denumește modalitatea de caracterizare a personajului; - rezolvare parțială a itemului 5 – lipsește al doilea argument.	
3.	Popescu Ion	10	10	15	15	30	10	90/9		
n	

Următoarea modalitate de raportare a rezultatelor este centrată pe competențe. Se poate identifica, pentru fiecare elev, procentul de răspuns corect pentru fiecare competență testată. Se grupează itemii care vizează o aceeași competență și se calculează, pe baza punctajelor obținute la itemii respectivi, procentul de răspuns corect, pentru fiecare elev, dar și la nivel de clasă.

În funcție de rezultatele care reies din această analiză se va putea stabili și componența grupurilor cu care se organizează activitatea remedială.

Nr. crt.	Nume elev	Proba de evaluare inițială										
		CS 2.1				Total puncte (max. 50 p)/% de răspuns corect	CS 1.4	Total puncte (max. 40 p)/ % de răspuns corect	Din oficiu (10p)	Total puncte/ Notă	Observații	
		I1	I2	I3	I4							I5
1	Elev 1											
2	Elev 2											
3											
4											

Cele două modalități de analiză și raportare a rezultatelor la teste, propuse, vor oferi date cantitative care vor ghida activitatea de predare/învățare ulterioară (data-driven instruction). În urma acestor analize, demonstrarea nivelului de formare/dezvoltare a competențelor specifice ale propriilor elevi, dar și a nevoilor de remediere vor fi posibile pentru fiecare cadru didactic.

Se vor putea stabili variate modalități de intervenție, de exemplu, întocmirea unor fișe de lucru de recuperare, pentru elevii care necesită activități remediale.

Fișă de lucru de recuperare

Unitatea de învățare: Basmul

Competența specifică vizată: 2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ

Recomandare: Sarcinile se pot da toate deodată sau separat, câte una, în ordinea indicată mai jos.

1. Indică modurile de expunere folosite în fragmentul următor. Fiecare mod de expunere este reprezentat grafic diferit.

*„Când era-nspre sara zilei a treia, buzduganul, căzând, se izbi de o poartă de aramă, și făcu un vuiet puternic și lung. Poarta era sfărâmată și voinicul intră. Luna răsărise dintre munți și se oglindea într-un lac mare și limpede, ca seninul cerului. În fundul lui se vedea sclipind, de limpede ce era, un nisip de aur; iar în mijlocul lui, pe o insulă de smarand, încunjurat de un crâng de arbori verzi și stufoși, se ridica un mândru palat de o marmură ca laptele, lucie și albă — atât de lucie, încât în ziduri răsfrângea ca-ntr-o oglindă de argint: dumbravă și luncă, lac și țărături. O luntre aurită veghea pe undele limpezi ale lacului lângă poartă; și-n aerul cel curat al serii tremurau din palat cântece mândre și senine. **Făt-Frumos se sui-n luntre și, vâslind, ajunse până la scările de marmură ale palatului. Pătruns acolo, el văzu în boltele scărilor candelabre cu sute de brațe, și-n fiecare braț ardea câte o stea de foc. Pătrunse în sală. Sala era înaltă, susținută de stâlpi și de arcuri, toate de aur, iar în mijlocul ei stătea o mândră masă, acoperită cu alb, talgerele toate săpate din câte-un singur mărgăritar mare; iar boierii ce ședeau la masă în haine aurite, pe scaune de catifea roșie, erau frumoși ca zilele tinereții și voioși ca horele.***

Dar mai ales unul din ei, cu fruntea-ntr-un cerc de aur, bătut cu diamante, și cu hainele strălucite, era frumos ca luna unei nopți de vară. Dar mai mândru era Făt-Frumos.

– Bine-ai venit, Făt-Frumos! zise împăratul; am auzit de tine, da' de văzut nu te-am văzut.
– Bine te-am găsit, împărate, deși mă tem că nu te-oi lăsa cu bine, pentru că am venit să ne luptăm greu, că destul ai viclenit asupra tatălui meu.
– Ba n-am viclenit asupra tatălui tău, ci totdeauna m-am luptat în luptă dreaptă. Dar cu tine nu m-oi bate. Ci mai bine-oi spune lăutarilor să zică și cuparilor să umple cupele cu vin și-om lega frăție de cruce pe cât om fi și-om trăi.
Și se sărutară feciorii de-mpărați în urările boierilor, și băură și se sfătuiră.”

(Mihai Eminescu, Făt-Frumos din Lacrimă)

2. Subliniază cu albastru narațiunea și cu verde descrierea din fragmentul următor:

„Lumea-l crezuse mort pe Făt-Frumos, și de aceea, când se împrăștie faima venirii lui, ziua-și muie aerul în lumină de sărbătoare și oamenii așteptau murmurând la faima venirii lui, cum vuiuște un lan de grâu la suflarea unui vânt.

Dar ce făcuse oare în vremea aceea Ileana împărăteasa? Ea, cum plecase Făt-Frumos, s-a închis într-o grădină cu nalte ziduri de fier, și acolo, culcându-se pe pietre reci, cu capul pe un bolovan de cremene, plânse într-o scaldă de aur, așezată lângă ea, lacrimi curate ca diamantul.

În grădina cu multe straturi, neudată și necăutată de nimeni, născură din pietriș sterp, din arșița zilei și din secăciunea nopții flori cu frunze galbene și c-o culoare stinsă și turbure ca turburii ochi ai morților – florile durerii.

Ochii împărătesei Ilenei, orbiți de plâns, nu mai vedeau nimica, decât i se părea numai că-n luciul băii, plină de lacrimile ei, vedea ca-n vis chipul mirelui ei iubit. Ci ochii ei, două izvoare secate, încetase de a mai vărsa lacrimi. Cine-o vedea cu părul ei galben și lung, despletit și împrăștiat ca creții unei mantii de aur pe sânul ei rece, cine-ar fi văzut fața ei de-o durere mută, săpată parcă cu dalta în trăsăturile ei, ar fi gândit că-i o înmărmurită zână a undelor, culcată pe un mormânt de prund.

Dar cum auzi vuietul venirii lui, fața ei se-nsenină; ea luă o mână de lacrimi din baie și stropi grădina. Ca prin farmec, foile galbene ale aleilor de arbori și ale straturilor se-nverziră ca smarandul. Florile triste și turburi se-nălbiră ca mărgăritarul cel strălucit, și din botezul de lacrimi luară numele lăcrămioare.”

(Mihai Eminescu, Făt-Frumos din Lacrimă)

3. Creează un text de 10-12 rânduri în care să folosești două moduri de expunere diferite. Indică modurile de expunere folosite.

ANEXA 3 – Fișă de lectură

Fișele de lectură pot fi întocmite fie conform unor criterii stabilite anterior, fie potrivit unei structuri stabilite de elevul însuși.

Competența specifică vizată: 2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ

Exemplu de fișă de lectură:

Titlul:
Autorul:
Localitatea:
Editura:
Anul apariției:
Tema operei:
Motive relevante:
Succesiunea evenimentelor:
Circumstanțele evenimentelor prezentate (spațiu și timp):
Moduri de expunere (cu exemplificări/citate din text):
Perspectiva narativă:
Particularități stilistice:
Specia literară căreia îi aparține textul:

ANEXA 4 – Fișă de lucru (pentru activitatea remedială)

Unitatea de învățare: Nuvela (clasa a X-a)

Competențe specifice vizate: 1.2. Receptarea adecvată a sensului/sensurilor unui mesaj transmis prin diferite tipuri de texte orale sau scrise

Însoțită de o secvență de film și o secvență de Google Maps unde este astăzi Moara cu noroc. – pentru sensibilizare/captarea atenției/ experiență directă, din ciclul învățării experiențiale (Kolb/Zull) https://www.youtube.com/watch?v=DzoWJL_8-qQ – film, **harta**

1. Înlocuiește cuvintele subliniate cu sinonimele lor contextuale. Pentru clarificarea sensului cuvintelor, poți folosi *Dicționarul explicativ* al limbii române, fie în format hârtie, fie în format electronic.

„– Omul să fie mulțumit cu sărăcia sa, căci, dacă e vorba, nu bogăția, ci liniștea colibei tale te face fericit. Dar voi să faceți după cum vă trage inima, și Dumnezeu să vă ajute și să vă acopere cu aripa bunătății sale. Eu sunt acum bătrână, și fiindcă am avut și am atât de multe bucurii în viață, nu înțeleg nemulțumirile celor tineri și mă tem ca nu cumva, căutând acum la bătrânețe un noroc nou, să pierd pe acela de care am avut parte până în ziua de astăzi și să dau la sfârșitul vieții mele de amărăciunea pe care nu o cunosc decât din frică. Voi știți, voi faceți; de mine să nu ascultați. Mi-e greu să-mi părăsesc coliba în care mi-am petrecut viața și mi-am crescut copiii și mă cuprinde un fel de spaimă când mă gândesc să rămân singură într-însa: de aceea, poate că mai ales de aceea, Ana îmi părea prea tânără, prea asezată, oarecum prea blândă la fire, și-mi vine să râd când mi-o închipuiesc cârciumăriță.”

(Ioan Slavici, *Moara cu noroc*)

2. Se dă textul:

„De la Ineu drumul de țară o ia printre păduri și peste țărini lăsând la dreapta și la stânga satele așezate prin colțurile văilor. Timp de un ceas și jumătate drumul e bun; vine apoi un pripor, pe care îl urci, și după ce ai coborât iar în vale, trebuie să faci popas, să adapi calul ori vita din jug și să le mai lași timp de răsuflare, fiindcă drumul a fost cam greu, iară mai departe locurile sunt rele.

Aici în vale e Moara cu noroc. Ori din care parte ar veni, drumețul se bucură când o zărește din culmea dealului pleșuv, căci, venind dinspre locurile rele, ea îl vestește că a scăpat norocos, iară mergând spre ele, la moară poate să găsească ori să aștepte alți drumeți, ca să nu plece singur mai departe.

Și fiindcă aici se opresc toți drumeții, încetul cu încetul s-a făcut bătătură înaintea morii, și oarecum pe nesimțite moara a încetat a mai măcina și s-a prefăcut în cârciumă și loc de adăpost pentru tot drumețul obosit și mai ales pentru acela pe care noaptea-l apucă pe drum. În cele din urmă, arândașul a zidit cârciuma la un loc mai potrivit, departe de câteva sute de pași de la râuleț, iară moara a rămas părăsită, cu lopețile rupte și cu acoperământul ciuruit de vremurile ce trecuseră peste dânsul.”

(Ioan Slavici, *Moara cu noroc*)

a. Completează enunțurile următoare cu termenii-lipsă, preluați din următorul fragment din nuvela *Moara cu noroc* de Ioan Slavici:

Șoseaua trece pe lângă _____.

Soarele a apus după culmea muntelui _____.

Înaintea casei s-a făcut _____, iarba a dispărut cu totul.

Schiorii urcă cu greu _____.

b. Alcătuieste enunțuri potrivite pentru a ilustra sensurile diferite ale cuvintelor subliniate.

ANEXA 5 – Evaluare sumativă

Pentru evaluarea sumativă, recomandăm elaborarea unor probe de evaluare care să conțină itemi cu format similar celor folosiți în evaluarea națională, la bacalaureat, atât în proba orală, cât și în cea scrisă, dar și itemi cu format diferit. Diversificarea modalităților de evaluare poate surprinde diferite manifestări ale competențelor, evidențiind cu mai mare acuratețe gradul de dezvoltare al acestora.

Probă de evaluare sumativă

Redactează un eseu de 600-900 de cuvinte despre particularitățile de construcție a unui personaj dintr-o nuvelă studiată.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea statutului social, psihologic, moral etc. al personajului ales din nuvela studiată;
- evidențierea unei trăsături a personajului ales, ilustrată prin două scene/secvențe comentate;
- ilustrarea a patru elemente de structură, de compoziție și de limbaj ale nuvelei studiate, semnificative pentru construcția personajului (de exemplu: acțiune, incipit, final, conflict, tehnici narative, modalități de caracterizare, perspectivă narativă, registre stilistice, limbajul personajelor etc.);
- susținerea unei opinii despre modul în care o idee sau tema nuvelei studiate se reflectă în construcția personajului.

Notă!

Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru conținutul eseului, vei primi 48 de puncte (câte 12 puncte pentru fiecare cerință/reper).

Pentru redactarea eseului, vei primi 42 de puncte (organizarea ideilor în scris – 9 puncte; abilități de analiză și argumentare – 9 puncte; utilizarea limbii literare – 6 puncte; ortografia – 6 puncte; punctuația – 6 puncte; așezarea în pagină, lizibilitatea – 3 puncte; respectarea precizării privind numărul de cuvinte – 3 puncte).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 600 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

Se acordă 10 puncte din oficiu.

Matricea de specificații

Competențe specifice/Conținuturi	2.1.	3.3	1.4	Observații
Modalități de caracterizare a personajelor	a(12 p)			Elevul poate alege elementele de structură, de compoziție și de limbaj, respectând cerința: „ilustrarea a patru elemente...”
	b(12 p)			
Particularități ale compoziției în textele narative studiate (incipit, final)	c(12 p)			
Particularități ale construcției subiectului în textele narative studiate	c(12 p)			
Registre stilistice, limbajul personajelor, limbajul naratorului	c(12 p)			
Tehnici de argumentare		d(12 p)		
Redactarea eseului semistructurat			Eseul elaborat (42 de puncte)	
Din oficiu	(10 p)			

Pentru evaluarea și notarea performanțelor elevilor, se va întocmi, pe baza probei de evaluare finală/sumativă, baremul de evaluare și notare.

Barem de notare

Conținut – 48 de puncte

- a. prezentarea statutului social, psihologic, moral etc. al personajului ales din nuvela studiată**12 puncte**
- prezentare adecvată și nuanțată – 12 p.
 - prezentare adecvată, fără nuanțări – 9 p.
 - prezentare ezitantă – 6 p.
 - prezentare schematică sau superficială – 3 p.
- b. evidențierea unei trăsături a personajului ales, ilustrată prin două scene/secvențe comentate ...**12 puncte**
- menționarea oricărei trăsături a personajului ales – 3 p.
 - ilustrarea trăsăturii menționate prin două scene/secvențe comentate – 9 p.;
 - ilustrarea trăsăturii menționate printr-o scenă/secvență comentată – 6 p.;
 - simpla numire a unor scene/secvențe sau tendința de rezumare – 3 p.
- c. câte 3 puncte pentru ilustrarea fiecăruia dintre cele patru elemente de structură, de compoziție și de limbaj ale nuvelei studiate, semnificative pentru construcția personajului ales**4 x 3 p. = 12 puncte**
- d. susținerea unei opinii despre modul în care o idee sau tema nuvelei studiate se reflectă în construcția personajului..... **12 puncte**
- susținere adecvată și nuanțată – 12 p.;
 - încercare de susținere sau schematism – 6 p.;
 - simplă formulare a opiniei – 3 p.

Redactare – 42 de puncte

- organizarea ideilor în scris **9 puncte**
 - text clar, organizat, coerent, cu echilibru între introducere, cuprins și încheiere, în care construcția paragrafelor subliniază ideile în succesiune logică – 9 p.
 - text parțial organizat, cu dezechilibru între componente, în care construcția paragrafelor nu subliniază ideile în succesiune logică – 6 p.
 - text vag organizat, fără evidențierea trecerii de la o idee la alta – 3 p.
- abilități de analiză și de argumentare **9 puncte**
 - relație adecvată între idee și argument, utilizare de argumente convingătoare, formulare de judecăți de valoare relevante – 9 p.
 - relație parțial adecvată între idee și argument, utilizare de argumente insuficient de convingătoare, formulare de judecăți parțial relevante – 6 p.
 - relație nerelevantă între idee și argument, schematism – 3 p.
- utilizarea limbii literare **6 puncte**
 - stil și vocabular potrivite temei, claritate a enunțului, varietate a lexicului, sintaxă adecvată – 6 p.;
 - vocabular restrâns, monoton – 3 p.
- ortografia (0-1 erori – 6 p.; 2 erori – 3 p.; 3 sau mai multe erori – 0 p.) ... **6 puncte**
- punctuația (0-1 erori – 6 p.; 2 erori – 3 p.; 3 sau mai multe erori – 0 p.) ... **6 puncte**
- așezarea în pagină, lizibilitatea **3 puncte**
- respectarea precizării privind numărul de cuvinte **3 puncte**

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseul trebuie să aibă minimum 600 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

Pentru stabilirea punctajului final, se acordă 10 puncte din oficiu.

Nr. crt.	Nume elev	Proba de evaluare inițială										
		CS 2.1			Total puncte (max. 48 p)/ % de răspuns corect	CS 3.3.	Total puncte (max. 50 p)/ % de răspuns corect	CS 1.4.	Total puncte (max. 42 p)/ % de răspuns corect	Din oficiu (10p)	Total puncte/ Notă	Observații
		a	b	c		d		Eseul elab.				
1	Elev 1											
2	Elev 2											
3											
4											

RESURSE EDUCATIONALE recomandate pentru integrarea în activități didactice la disciplina *Limba și literatura română*

Nr. crt.	Resursa	Descriere
1.	http://portal.edu.ro/bacalaureat/?p=2&c=11	Pachet de resurse interactive, cuprinde lecții de limba și literatura română: <ul style="list-style-type: none"> • Nichita Stănescu, A cincea elegie; • Personalități, exemple, modele: Mihai Eminescu • Mihai Eminescu. Luceafărul; • Mihai Eminescu. Scrisoarea I; • Mihai Eminescu. Glossă; • Mihai Eminescu. Sara pe deal; • Nichita Stănescu. Testament. Dulce scriere târzie...; • Personalități, exemple, modele: I. L. Caragiale • Mihail Sadoveanu: Hanu Ancuței; • Ioan Slavici: Moara cu noroc.
2.	https://www.cinemagia.ro/liste/din-literatura-romana-7169/	Listă cu filme și seriale adaptate după romane / nuvele / schițe / piese de teatru / povești / ale scriitorilor români: Marin Preda, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, Cezar Petrescu, Mihail Sadoveanu, Ion Creangă, I. L. Caragiale, George Călinescu, Ioan Slavici, Radu Tudoran și alții.
3.	https://www.youtube.com/watch?v=DzoWJL_8-qQ	Ecranizarea nuvelei Moara cu Noroc de Ioan Slavici
4.	https://www.youtube.com/watch?v=UDTerzXRDMA	Ecranizarea romanului psihologic Pădurea spânzuraților de Liviu Rebreanu
5.	https://www.youtube.com/watch?v=bN3ZZkR7aoc	Prezentarea biografiei lui Nichita Stănescu

6.	https://www.youtube.com/watch?v=JV2NQR5rMgM&list=PLEvPnVQnJcmG10z3Pjyp4xfydvriiBw_	Versuri de Nichita Stănescu, recitate de Nichita Stănescu
7.	https://www.youtube.com/watch?v=L6GR26B_2vQ	Ecranizarea romanului Moromeții de Marin Preda

Bibliografie

- *** MEC. CNC. (2002). *Ghid metodologic. Aria curriculară Limbă și comunicare. Liceu.*
- *** MEC. Consiliul Național pentru Pregătirea Profesorilor. (2001). *Instruirea diferențiată. Aplicații ale teoriei inteligențelor multiple – ghid. Seria Calitate în formare.*
- *** MEC. Consiliul Național pentru Pregătirea Profesorilor. (2001). *Învățarea activă – ghid, Seria Calitate în formare.*
- *** *Programele școlare (în vigoare) de limba și literatura română pentru clasele liceale.*
- Costea, O. (2006). *Didactica lecturii. O abordare funcțională.* Iași: Institutul European.
- Dumitru, I. Al. (2000). *Dezvoltarea gândirii critice și învățarea eficientă.* Timișoara: Editura de Vest.
- Ferreol, G., Flageul, N. (1998). *Metode și tehnici de exprimare scrisă și orală.* (trad. A. Zăstroiu). Iași: Ed. Polirom.
- Goia, V. (1999). *Ipostazele învățării. Limba și literatura română.* Cluj-Napoca: Ed. Napoca Star.
- Norel, M. (2007). *Curriculum la decizia școlii la limba și literatura română.* București: MEC.
- Norel, M. & Sâmișăian, F. (2011). *Didactica limbii și literaturii române. 2.* București: Politehnica Press.
- Pamfil, Alina. (2004). *Limba și literatura română. Structuri didactice deschise.* Ediția a II-a. Pitești: Editura Paralela 45.
- Pamfil, Alina. (2006). *Studii de didactica literaturii române.* Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință.
- Geoff, P. (2007). *Profesorul azi. Metode moderne de predare.* București: Atelier didactic.
- Sarivan, L. & Cerkez, M. (2005). *Didactica ariei curriculare Limbă și comunicare,* MEC.
- Sâmișăian, F. & Norel, M. (2011). *Didactica limbii și literaturii române. 1.* București: Politehnica Press.
- Sâmișăian, F. (2014). *O didactică a limbii și literaturii române. Provocări actuale pentru profesor și elev.* București: Editura Art.

Webografie

https://www.youtube.com/watch?v=FbJw_PRt_zU, accesat în data de 25 august 2018.

<http://forum.7p.ro/test-de-3-minute.aspx?g=posts&t=5155>, accesat în data de 25 august 2018.